

u Istri se osobito promiču sljedeće djelatnosti od izravnih proizvođača ili zastupnika: restoraterstvo i hotelijerstvo, proizvodnja opeka, vina i žestokih pića (Teran, Refoš, Cabernet, Pinot bijeli, Vlahovac, Maraschino, Pivo), tiskarstvo, nekretnine, pisači strojevi, boje i lakovi, umjetna gnojiva, poljoprivredni strojevi, kuhinjski i sobni namještaj, željezarija, drogerija, električni gramofoni, kemijski proizvodi, modeli brodova (kao izložci brodograditelja).

Veći i vrjedniji izložci kao rezultat serijske proizvodnje i zahtjevnijeg tržišta dopremani su iz Trsta, Graza i Beča.

Može se zaključiti da je, sudeći po profilu istarskih izlagača, bilo dosta zastupljene maloserijske proizvodnje. Dio proizvodnje koji je bio namijenjen vojnoj industriji (vojna brodogradnja, duhanska industrija) nije se predstavljao građanskoj publici, dok se civilna brodogradnja predstavljala na maketama, radi izlagačke umješnosti maketara, a ne radi ugovaranja poslova.

Ipak Izložba je mogla imati veći odziv buzećanskih obrtnika da nije bilo otvorenog bojkota hrvatskog dijela stanovništva prema Izložbi koji je zagovarao dr. Matko Laginja. U uvodnom članku „Istina o koparskoj izložbi“, Laginja se obraća hrvatskoj čitalačkoj publici pozivom na bojkot ovim riječima: „Sudjelovanje pri izložbi takova je stvar, koja se neda pojedincima zabraniti. Zato zabrana od naše strane nije ni učinjena, ali liep je broj onih koji su se držali i samog savjeta da neučestvuju.“⁴⁹

Kao rezultat navedenih okolnosti, iz izložbenog kataloga Prve istarske pokrajinske izložbe razvidan je mali broj buzetskih izlagača.

4. Zaključak

Početak 20. stoljeća gospodarski procvat Istre istovremeno prati i pojačan promidžbeni nastup istarskih subjekata u zemlji i inozemstvu koristeći raspoložive oblike promidžbe.

Buzetski su proizvođači svoje proizvode izlagali na lokalnim sajmovima, a zbog željezničke postaje i blizine Istarskih toplica, Kopra i Trsta imali su mogućnosti širenja tržišta.

Međutim, na Prvoj istarskoj izložbi slaba je zastupljenost buzetskih proizvođača zbog relativne nerazvijenosti obrta, kao i zbog prisutnog bojkota malobrojnih hrvatskih obrtnika. Ističu se braća (Flli) Cerovaz koji svoje poljoprivredne proizvode izlažu na Koparskom sajmu, a ostali izlagači nastupaju simbolično. Nažalost, potencijali promicanja buzetskog gospodarstva nisu bili iskorišteni.

⁴⁹ Istina o koparskoj izložbi, Naša sloga br.19. od 12. 5. 1910.

Prof. dr. sc. Nina KUDIŠ

FRESKE MATTEA FURLANETTA U CRKVI SV. JURJA U BUZETU

Na stropu crkve sv. Jurja u Buzetu, uokvirena suvremenim štukaturama, nalaze se tri polja oslikana u freco-secco tehnici, a prikazuju Svetog Justa (?) u slavi i mučeništvo nepoznatog sveca, Presveto Trojstvo sa sv. Jurjem i Antunom Padovanskim te Viziju sv. Filipa Nerija. Na posljednjem prikazu postoji i potpis autora, Mattea Furlanetta (Venecija, oko 1750. - nakon 1816.). Osluk je nastao u razdoblju nakon 1779. godine kada je dovršena rekonstrukcija crkve i prije Furlanettova napuštanja Pirana i preseljenja u Goricu između 1782. i 1784. godine. Prigodom nedavne restauracije interijera Sv. Jurja, utvrđeno je da ispod Furlanettova oslika, u središnjoj ovalnoj kartuši, postoji i nešto raniji sloj fresaka. Riječ o prvotnoj slikarevoj zamisli koja je, tijekom rada, odbačena najvjerojatnije uslijed zahtjeva naručitelja.

KLJUČNE RIJEČI: Buzet, crkva sv. Jurja, oslik na stropu, Matteo Furlanetto, venecijansko slikarstvo, posljednja četvrtina 18. stoljeća

Na stropu crkve sv. Jurja u Buzetu, uokvirena suvremenim štukaturama,¹ nalaze se tri polja oslikana u freco-secco tehnici. Ona se nižu uzdužno, od ulaza prema svetištu: dok prvo i treće polje imaju oblik kruga, ono središnje javlja se u vidu složenog ovala, točnije kartuše.² Na njima su prikazani, od ulaza, *Sveti Just (?) u slavi i mučeništvo nepoznatog sveca, Presveto Trojstvo sa sv. Jurjem i Antunom Padovanskim te Vizija sv. Filipa Nerija.*

Na tondu odmah iznad ulaza u crkvu prikazan je čamac na uznemirenu moru. U njemu su dva muškarca, pomalo egzotičnog, orijentalnog izgleda i nošnje, koji podižu starijeg sveca kako bi ga bacili u vodu. On je odjeven u bijelu tkaninu koja mu pokriva bokove, a oko gležnjeva ima pričvršćena dva olovna utega. Ruke je u molitvi podigao prema nebu na kojem se, nošen ružičastim oblacima, ukazuje nešto mladolikiji svetac odjeven u pseudoantičku odjeću, okružen anđelima. Jedan od njih mu pruža mučeničku palmu. U pozadini prizora vide se brodice podignutih jedara na pučini i obala opasana zidinama i gradićem na vrhu brežuljka. Prizor podsjeća na mučeništvo svetog Klementa pape, koji je bio prognan na Krim i u vrijeme

¹ O štukaturama u buzetskoj crkvi svetog Jurja, vidjeti tekst Damira Tuljca *Štukature u crkvi svetog Jurja u Buzetu*. U ovom broju Buzetskog zbornika, str. 147 - 157..

² Termin *kartuša* (fr. cartouche, smotak papira) se u baroknoj umjetnosti odnosi na dekorativni ili, najčešće profilirani, arhitektonski element, sličan medaljonu, a koji oblikom podsjeća na svitak pergamene ili papira.

1. Matteo Furlanetto, *Sveti Just (?) u slavi i mučeništvo nepoznatog sveca*, crkva svetog Jurja, Buzet

cara Trajana bačen s broda u Crno more, no on se obično prikazuje u papinskoj odjeći i sa sidrom, odnosno mlinskim kamenom oko vrata.³ Slična je sudbina zadesila i svetog Justa, zaštitnika Trsta i Labina: on je, prema legendi, usmrćen 303. godine, u vrijeme Dioklecijanovih progona kršćana, tako da je s olovnim utezima na nogama i rukama bio bačen u Tršćanski zaljev.⁴ Kako je Buzet sve do 1788. godine, dakle i u vrijeme nastanka oslika, pripadao Tršćanskoj biskupiji,⁵ nazočnost je ovog sveca u ikonografskom programu crkve svetog Jurja sasvim očekivana. No, sveti se Just tradicionalno prikazuje kao mladić, pa valja pretpostaviti da se na njega odnosi samo gornji dio prizora.

Središnji je prikaz, smješten u ovalnoj kartuši, posvećen titularu crkve i zaštitniku Buzeta, svetom Jurju. On je prikazan na konju u viteškom oklopu, u borbi sa zmajem, dok je desno od njega, pri dnu kompozicije, prikazana donekle pojednostavljena, no točna silueta grada. Ona ujedno može poslužiti kao vrijedan dokument o izgledu Buzeta krajem 18. stoljeća. Iznad svetog Jurja vidi se presveto Trojstvo na oblacima, okruženo anđelima, dok je desno od njega prikazan sveti Antun Padovanski kako kleči na oblacima. On u jednoj ruci drži grančicu ljiljana, a drugom pokazuje na Buzet. Kult ovog sveca snažno je bio vezan uz crkvu svetog Jurja, jer osim posvećena mu oltara, postavljena uz lijevi bočni zid, te koji valja datirati u sam početak devetog desetljeća 17. stoljeća,⁶ ovdje se nalazi i ciklus od šest slika načinjenih u tehnici ulja na platnu, s prizorima njegovih

2. Matteo Furlanetto, *Sveti Just (?) u slavi i mučeništvo nepoznatog sveca*, crkva svetog Jurja, Buzet

³ Iconclass, <http://www.iconclass.org/rkd/11H%28CLEMENT%29/>. Stranica je posljednji put posjećena 10. kolovoza 2013.

⁴ Carolo de Smedt, Gulielmo van Hooff, Josepho de Backer, *Acta sanctorum, novembris*, tomus I, vol. 62, Parisiis 1887, str. 421 – 432.

⁵ Tršćanskoj su biskupiji do 1788. godine u venecijanskom dijelu Istre pripadale župe Umag s Petrovijom, Materada, Buzet, Roč, Lanišće, Zrenj, Sovinjak, Vrh, Račice, Draguč, Hum. Marijan, Bartolić, Ivan Grah (priredili), *Crkva u Istri*, Pazin 1999, str. 22-23.

⁶ Nina Kudiš, u: Višnja Bralić, Nina Kudiš, *L'Istria pittorica. Dipinti dal XV al XVIII secolo*, Rovigno-Trieste 2005, str. 240, kat. 319; ista, u: Višnja Bralić, Nina Kudiš, *Slikarska baština Istre. Djela štafelajnog slikarstva od 15. do 18. stoljeća na području Porečko-pulske biskupije*, Zagreb 2006, str. 151-152, kat. 51.

3. Matteo Furlanetto, *Presveto Trojstvo sa sv. Jurjem i Antunom Padovanskim*, crkva svetog Jurja, Buzet

4. Matteo Furlanetto, *Presveto Trojstvo sa sv. Jurjem i Antunom Padovanskim*, crkva svetog Jurja, Buzet, detalj Krista i Boga Oca

5. Matteo Furlanetto, *Presveto Trojstvo sa sv. Jurjem i Antunom Padovanskim*, crkva svetog Jurja, Buzet, detalj Boga Oca

6. Matteo Furlanetto, *Presveto Trojstvo sa sv. Jurjem i Antunom Padovanskim*, crkva svetog Jurja, Buzet, detalj konja sv. Jurja

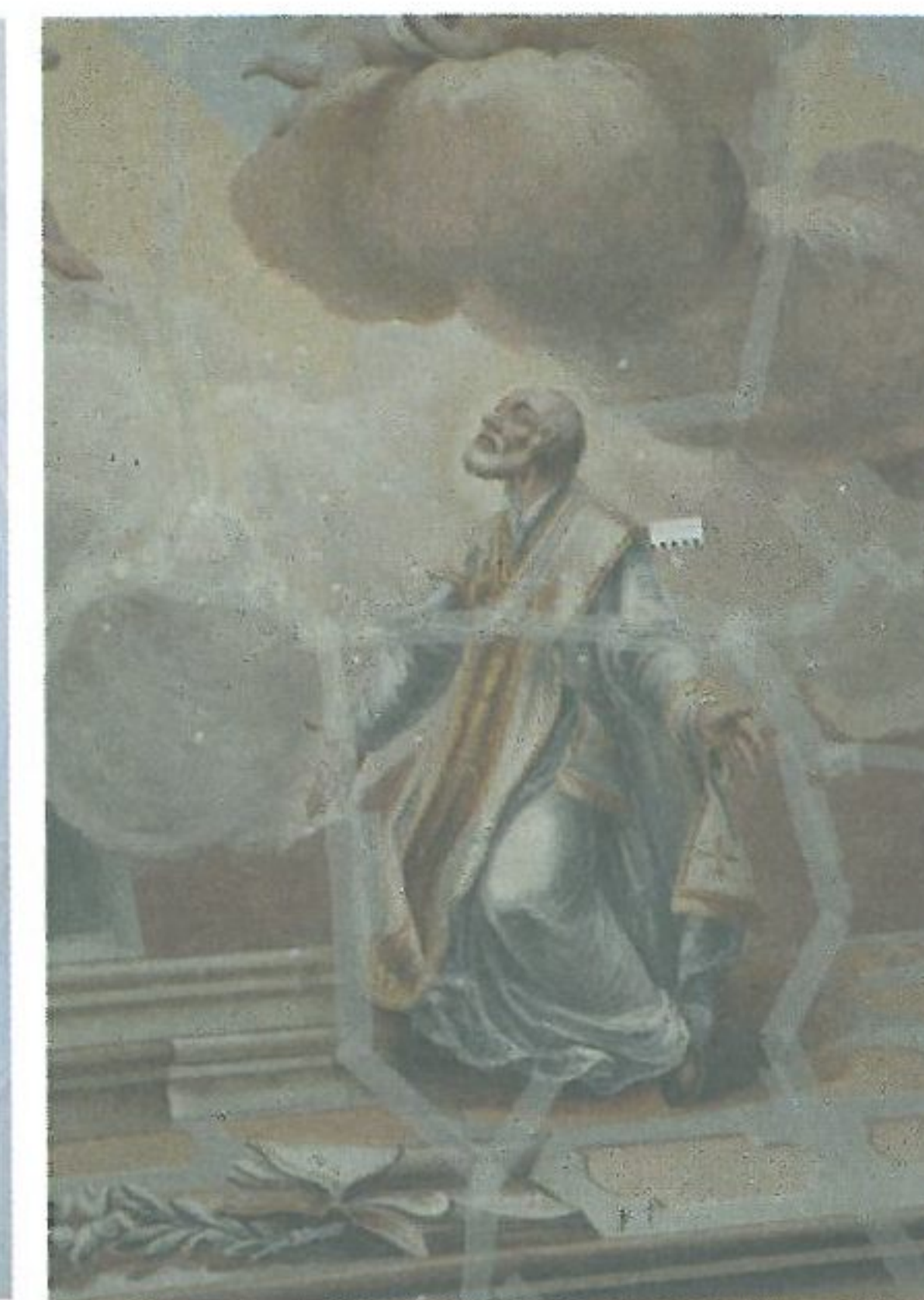
7. Matteo Furlanetto, *Presveto Trojstvo sa sv. Jurjem i Antunom Padovanskim*, crkva svetog Jurja, Buzet, detalj zmaja

8. Matteo Furlanetto, *Presveto Trojstvo sa sv. Jurjem i Antunom Padovanskim*, crkva svetog Jurja, Buzet, detalj prikaza Buzeta

9. Matteo Furlanetto, *Vizija sv. Filipa Nerija*, crkva svetog Jurja, Buzet

10. Matteo Furlanetto, *Vizija sv. Filipa Nerija*, crkva svetog Jurja, Buzet

čuda. Riječ je o horizontalno razvijenim kompozicijama velikih dimenzija što ukrašavaju gornji dio bočnih zidova crkve, a koje su po svojoj prilici nastale kada i *stucco* dekoracija u crkvi.⁷

Tondo iznad svetišta crkve prikazuje svetog Filipa Nerija (Firenca, 1515. – Rim, 1595.), osnivača kongregacije oratorijanaca. Posljednje godine svečeva života bile su obilježene bolešću, ali i razdobljima relativnog oporavka. Tako mu se je jednom prilikom, 1594. godine, dok je trpio strašne bolove, ukazala Bogorodica i izliječila ga.⁸ Ubrzo nakon Nerijeve smrti započet je proces njegove beatifikacije, a zatim i kanonizacije koji je dovršen već 1622. godine, u vrijeme pape Grgura XV. Godine 1614. je za oltar u kapeli u rimskoj crkvi Santa Maria in Vallicella, namijenjenoj zemnim ostacima budućeg sveca, Guido Reni (Bologna, 1575. –1642.) izradio palu koja prikazuje Filipa kako kleči u ekstazi, raširenih ruku, odjeven u raskošnu crvenu misnicu protkanu zlatom. Bogorodica s Djetetom, viđena do pojasa,

⁷ Višnja Bralić, u: *L'ustria pittorica*, nav. dj., str. 240-242, kat. 320-325; ista, u: *Slikarska baština Istre*, nav. dj., str. 152-154, kat. 52-57. Za novi prijedlog datacije ovih djela, vidjeti Damir Tulić, *Štukature u crkvi svetog Jurja u Buzetu*, nav. dj., str. 147 - 157.

⁸ Ritchie, Charles Sebastian. "St. Philip Romolo Neri." *The Catholic Encyclopedia*. Vol. 12. New York: Robert Appleton Company, 1911. 12. Aug. 2013 <<http://www.newadvent.org/cathen/12018b.htm>> St. Philip Romolo Neri, the Apostle of Rome. O poviješnim činjenicama iz života sveca, vidjeti Vittorio Frajese, *sub vocem* Filippo Neri, santo, *Dizionario biografico degli Italiani*, vol. 47 (1997). [http://www.treccani.it/enciclopedia/santo-filippo-neri_\(Dizionario-Biografico\)/](http://www.treccani.it/enciclopedia/santo-filippo-neri_(Dizionario-Biografico)/) Obje su stranice posljednji put posjećene 10. kolovoza 2013. O svečevoj ikonografiji vidjeti Louis Reaù, *Iconographie de l'art chretien*, tome III, vol. III, P-Z, str. 1072-1073.

11. Guido Reni, *Vizija sv. Filipa Nerija*, crkva Santa Maria in Vallicella, Rim

12. Johann Friedrich Greuter, *Vizija sv. Filipa Nerija*, grafički list

ukazuje se na tamnosmeđoj pozadini prikaza, nošena kerubinima. Ova je slika, postavši ubrzo vrlo popularna, imala ključnu ulogu u stvaranju svečeve ikonografije, ali i u razvoju njegova kulta.⁹ Ona je dalek, ne najbolje shvaćen uzor i za Furlanettovo rješenje, najvjerojatnije filtriran kroz neki, našem slikaru dostupan grafički predložak, poput onoga Johanna Friedricha Greutera (Strasbourg, 1590. – Rim, 1662.).

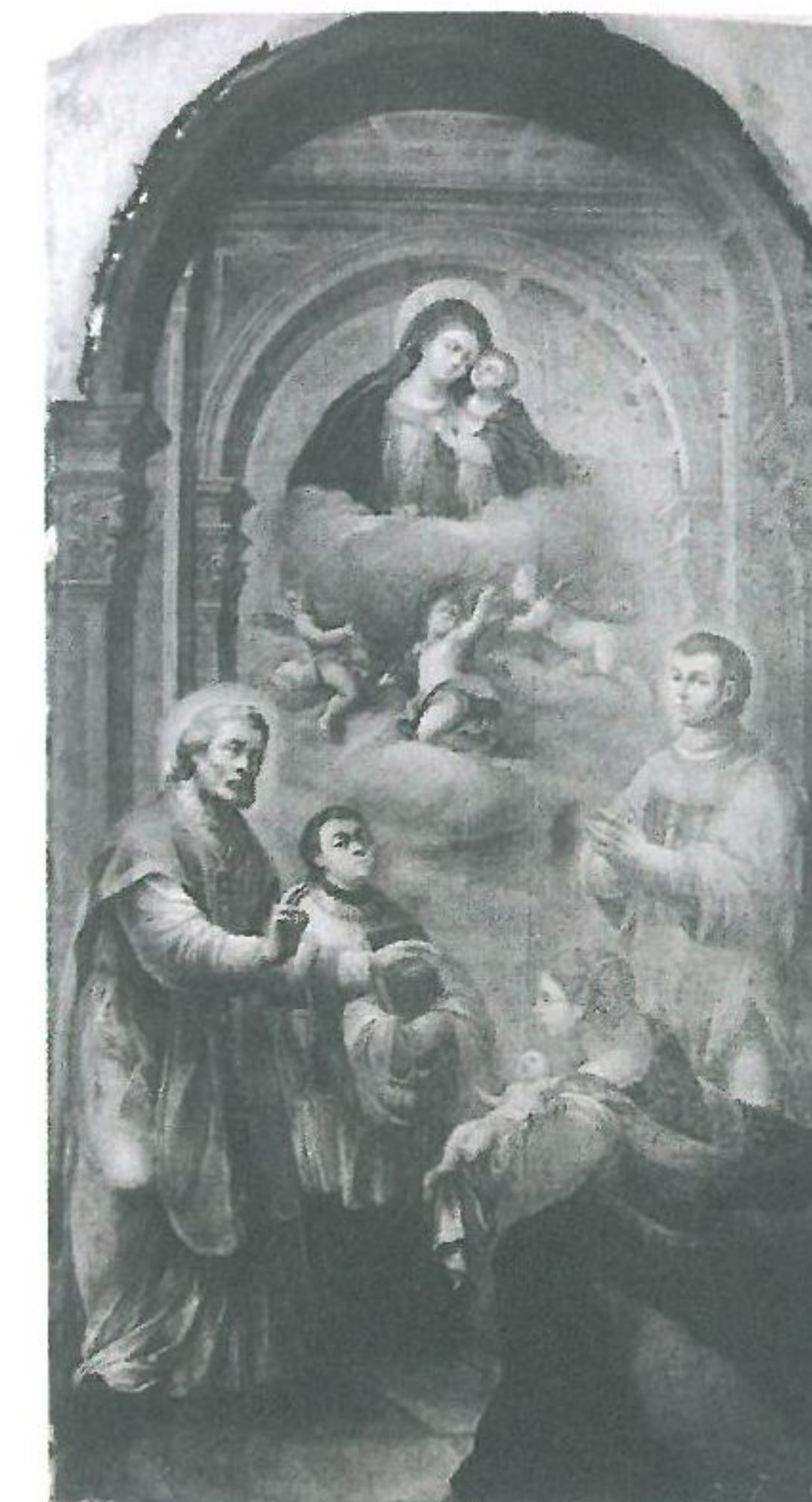
Ovaj je posljednji prikaz potpisan na knjizi što leži uz noge svetom Filipu Neriju: *MATTIO FURLANETTO / V. Pins(e)*.¹⁰ Isti je slikar naslikao i anđele svirače na pročelnom zidu crkve, smještene u dva četvrtasta okvira izvedena u *stucco* tehnici. Iako točna godina izvedbe ove slikarske dekoracije nije zabilježena, ona je vrlo vjerojatno nastala krajem osmog ili na samom početku devetog desetljeća 18. stoljeća. Naime, u žbuku zida krovništa,

⁹ Olga Melasecchi, „Nascita e sviluppo dell'iconografia di S. Filippo Neri dal Cinquecento al Settecento“, u *La regola e la fama: San Filippo Neri e l'arte*, Roma 1995, str. 34-49. Iako nije poslužio kao uzor za Furlanettovu kompoziciju, u Veneciji je najpoznatiji prikaz sv. Filipa Nerija onaj nastao oko 1635. godine od ruke Nicolasa Regniera, odnosno Nicole Renierija, u kapeli lijevo od glavnog oltara u crkvi San Canciano (San Canziano). http://www.veneziamuseo.it/TERRA/Cannaregio/Canzian/canz_ciexa.htm. Stranica je posljednji put posjećena 10. kolovoza 2013.

¹⁰ Višnja Bralić, u: *L'istria pittorica*, nav. dj., str. 280-281, kat. 374; ista, u: *Slikarska baština Istre*, nav. dj., str. 249-251, kat. 158.

13. Matteo Furlanetto, *Anđeo koji svira u trublju*, crkva svetog Jurja, Buzet

14. Matteo Furlanetto, *Majka dobrog savjeta sa sv. Blažem (?) i Lovrom*, crkva svetog Stjepana, Piran

iznad oslikanog stropa buzetskog svetog Jurja, urezana je 1779. godina i kraći natpis koji obilježava dovršenje rekonstrukcije crkve. Furlanettova intervencija mogla je uslijediti tek nakon tog datuma, a vrlo vjerojatno prije 1782. godine, do kada je njegova aktivnost dokumentirana u Piranu.¹¹

O Matteu Furlanettu ne zna se ništa prije dolaska u Istru, no pretpostavlja se da je rođen u Veneciji oko 1750. godine, jer se u piranskim dokumentima navodi kao Venecijanac, odnosno „veneziano“. K tome se u dokumentima venecijanske slikarske bratovštine, između 1753. i 1760. godine, javlja neki Domenico Furlanetto, vjerojatno slikarev otac.¹² Prve vijesti o Matteu vezane su uz njegov boravak u Piranu gdje je zabilježen od

¹¹ Matteo Furlanetto je, međutim, u Gorizi dokumentiran tek 1784. godine. Enrico Lucchese, „Due iconografie capodistriane“, *Atti e memorie della Società istriana di archeologia e storia patria*, 107 (55), 2007, str. 45, bilj. 19, s prethodnom literaturom.

¹² Gabriella Brumat Dellasorte („Matteo Furlanetto in Bisiacaria. Note storiche sulle ultime opere del pittore (1811 – 1815)“, *Il Territorio*, 16, 2001, str. 47, 60, bilj. 1) smatra da je rođen između 1751. i 1755 te navodi ime njegove majke – Domenica Pin. O slikaru vidjeti i Nevio Delbello, „Quegli angeli un po' burattini. Matteo Furlanetto, un pittore artigiano del primo Ottocento in Bisiacaria“, *Il Territorio*, 22, 1988, str. 45-54.

1777. do 1782. godine. Pretpostavlja se da je on, kao i drugi venecijanski slikari skromnijeg talenta prije njega, u Istri pokušao naći tržište, odnosno naručitelje, za svoja djela. Dok je živio u Piranu, Furlanetto je u braku sa svojom prvom suprugom Benedettom dobio četvoro djece¹³ te je izradio više oltarnih pala, kao i oslik Buzetske crkve svetog Jurja.

Godine 1778. nastalo je Furlanettovo potpisano i datirano djelo (*Mat.º Furlanetto Venetus F. 1778*), *Majka dobrog savjeta sa sv. Blažem* (?) i *Lovrom* (237 x 130 cm),¹⁴ za desni bočni oltar u piranskoj crkvi svetog Stjepana. Sud Antonina Santangela o ovom je djelu nesmiljen: „...odlikuje se takvim nedosljednostima i naivnošću prikaza da se njegov autor doimlje više seoskim, nego li venecijanskim slikarom.“¹⁵ Pišući o istoj slici, nastaloj na

¹³ Gabriella Brumat Dellasorte, „Matteo Furlanetto...“, nav. dj., str. 47. Imena Furlanettove djece rođene u Piranu su: Maria Margherita (1777.), Margherita Maria (1778), Girolamo (1781.) i Caterina (1782.)

¹⁴ O slici *Majka dobrog savjeta*, njezinoj povjesti i kulturnom značenju Thomas Middleton. (‘‘Feast of Our Lady of Good Counsel.’’ The Catholic Encyclopedia. Vol. 11. New York: Robert Appleton Company, 1911. 8 Aug. 2013 <http://www.newadvent.org/cathen/11361a.htm>, stranica je posljednji put posjećena 10. kolovoza 2013.) navodi: ‘‘Records dating from the reign of Paul II (1464-71) relate that the picture of Our Lady, at first called ‘‘La Madonna del Paradiso’’ and now better known as ‘‘Madonna del Buon Consiglio’’, appeared at Genazzano, a town about twenty-five miles southeast of Rome, on St. Mark’s Day, 25 April, 1467, in the old church of Santa Maria, which had been under the care of Augustinians since 1356. The venerated icon itself, which is drawn on a thin scale of wall-plaster little thicker than a visiting-card, was observed to hang suspended in the air without the slightest apparent support; thus early tradition, which furthermore tells how one might have passed a thread around the image without touching it. At once devotion to Our Lady in Santa Maria sprang up; pilgrim-bands began to resort thither; while miracles in ever-increasing numbers, of which a register was opened two days after the event, were wrought, as they still continue to be, at the shrine. In July following, Pope Paul deputed two bishops to investigate the alleged wonder-working image. Their report, however, is not known to be extant. The cult of Our Lady increased. In 1630 Urban VIII himself went to Genazzano on a pilgrimage, as did Pius IX in 1864. On 17 November, 1682, Innocent XI had the picture crowned with gold by the Vatican Basilica. In 1727 Benedict XIII granted the clergy of Genazzano an Office and Mass of Our Lady for 25 April, anniversary of the apparition, elsewhere the feast being kept a day later so as not to conflict with that of St. Mark the Evangelist. On 2 July, 1753, Benedict XIV approved of the Pious Union of Our Lady of Good Counsel for the faithful at large, and was himself enrolled therein as its pioneer member; ... On 18 December, 1779, Pius VI, while re-approving the cult of Our Lady, granted all Augustinians an Office with hymns, lessons, prayer and Mass proper of double-major rite; with a plenary indulgence also for the faithful, to which Pius VIII added another for visitors to the shrine.’’ Alberto Craievich [u: *Istria. Città maggiori* (ur. Giuseppe Pavanello, Maria Walcher), Trieste 2001, str. 252, kat. 477] sliku naziva *La Madonna con il Bambino e santi*, dok *Vesna Kamin Kajfež i Igor Weigl* (‘‘Prispevki k delu piranskega kamnoseka Gaspara Albertinija ter kamnoseka in kiparja Giovannija Battiste Bettinija iz Portogruara’’, *Bilten SUZD*, 1-2, 2009, <http://www.suzd.si/bilten/arhiv/bilten-suzd-1-2-2009/120-raziskave/367-vesna-kamin-kajfez-igor-weigl-prispevki-k-delu-piranskega-kamnoseka-gaspara-albertinija-ter-kamnoseka-in-kiparja-giovannija-battiste-bettinija-iz-portogruara>, stranica je posljednji put posjećena 10. kolovoza 2013.), nazivaju sliku *Marija dobrega sveta s sv. Štefanom in Lovrencem*. Čini se, međutim, da je desno prikazan sveti Blaž. Naime, njegov je identitet vjerojatno povezan uz prikaz žene koja mu donosi dijete koje se je gušilo jer je progutalo riblju kost, a svetac ga na čudesan način spašava. O ikonografiji svetog Blaža vidjeti: Louis Reaù, *Iconographie de l’art chretien*, tome III, vol. I, A-F, str. 227-233.

¹⁵ Antonino Santangelo, *Inventario degli oggetti d’arte d’Italia, V, Provincia di Pola*, Roma 1935, str. 159.

15. Matteo Furlanetto, Alojzije Gonzaga s Tomom Akvinskim i svetim Krispinom i Krispinijanom, crkva Majke Božje od zdravlja, Piran

16. Matteo Furlanetto, *Bogorodica od sv. ružarija sa sv. Dominikom i sv. Rozalijom Limskom*, župna crkva svetog Jurja, Oprtalj

početku Furlanettove karijere, Alberto Craievich ocjenjuje da je on majstor ograničenih umjetničkih sposobnosti, no sklon umjerenom klasicizmu koji je dominirao venecijanskom slikarskom scenom posljednjih godina sedmog i prvih godina osmog desetljeća 18. stoljeća, pod utjecajem slikara poput Antonija Zucchija ili Pier Antonija Novellija. Kompozicija Furlanettovih djela se u ovom razdoblju često oslanja na arhitektonsku scenografiju, ponavljajući klasicističke sheme kakve su propagirali profesori venecijanske umjetničke akademije, dok mu je paleta prigušena i relativno rasvijetljena.

Godine 1779. kada je Gaspare Albertini potpisao ugovor za izradu glavnog oltara piranske crkve Majke Božje od zdravlja (Cerkev Marije Zdravja, Madonna della Salute), savim je sigurno nastala i slikana oltarna pala (180 x 100 cm) koja prikazuje Bogorodicu s Djetetom, svetim Klementom,

zaštitnikom i titularom bratovštine što je o oltaru vodila brigu, te nepoznatim svetim biskupom. Riječ je o još jednom Furlanettovu djelu, ali za koje Alberto Craievich pretpostavlja da zbog pomalo arhaične, barokne kompozicije kod koje izostaje svaki aspekt klasicističke tektonike ili retorike, ponavlja izgubljenu palu sa starijeg glavnog oltara, koji je prigodom preuređenja bio uklonjen.¹⁶

Iako se nalazi na bočnom oltaru u istoj crkvi, a koji je 1794. godine također izradio Gaspere Albertini, Furlanettovu oltarnu palu (185 x 100 cm) koja prikazuje svetog Alojzija Gonzagu s Tomom Akvinskim i svetim Krispinom i Krispinijanom, zaštitnicima postolara,¹⁷ valja datirati najvjerojatnije u isto vrijeme kada je nastala njegova pala za glavni oltar, odnosno oko 1779. Iako je ova slika u znatnoj mjeri preslikana, tipologija likova, jednostavna kompozicija i pomalo naivna narativnost ukazuju da je doista riječ o djelu venecijanskog slikara što je tada živio u Piranu.

Istom je slikaru Alberto Craievich pripisao i oltarnu palu što prikazuje svetog Ivana Nepomuka (230 x 112 cm), a nalazi se obješena na zid u piranskoj župnoj crkvi svetog Jurja. Akademizam venecijanske slikarske tradicije s kraja 18. stoljeća dominira i ovim prikazom jednostavne kompozicije, blagog *chiaro-scuro* i, općenito, pomalo neuvjerljive suzdržano sentimentalne intonacije.

U vrijeme Furlanettova boravka u Piranu nastaje i njegova pala *Bogorodica od sv. ružarija sa sv. Dominikom i sv. Rozalijom Limskom* (210 x 110 cm) načinjena za prvi desni oltar u oportaljskoj župnoj crkvi. Slika nosi natpis MATEVS FURLANETVS VE[NETVS]/ PI[N]X(IT) AN(N)O 178[1].¹⁸ Višnja Bralić ističe da usprkos slabostima u izvedbi, Furlanetto iskazuje nastojanje da se repetitivnim, hladnim i akademskim oblicima približi utjecaju klasicizma i novom ukusu venecijanskog slikarstva s kraja 18. stoljeća: „Uz neinventivno kompozicijsko rješenje, svijetli, osiromašeni kolorit i neuvjerljivi prostorni odnosi predstavljaju osnovna obilježja oportaljske pale, ali i brojnih radova ovog osrednjeg slikara i dekoratera sačuvanih na goričkom području i u dolini Soče (Isontino).¹⁹

¹⁶ Alberto Craievich, u: *Istria.nav. dj.*, str. 246, kat. 463.

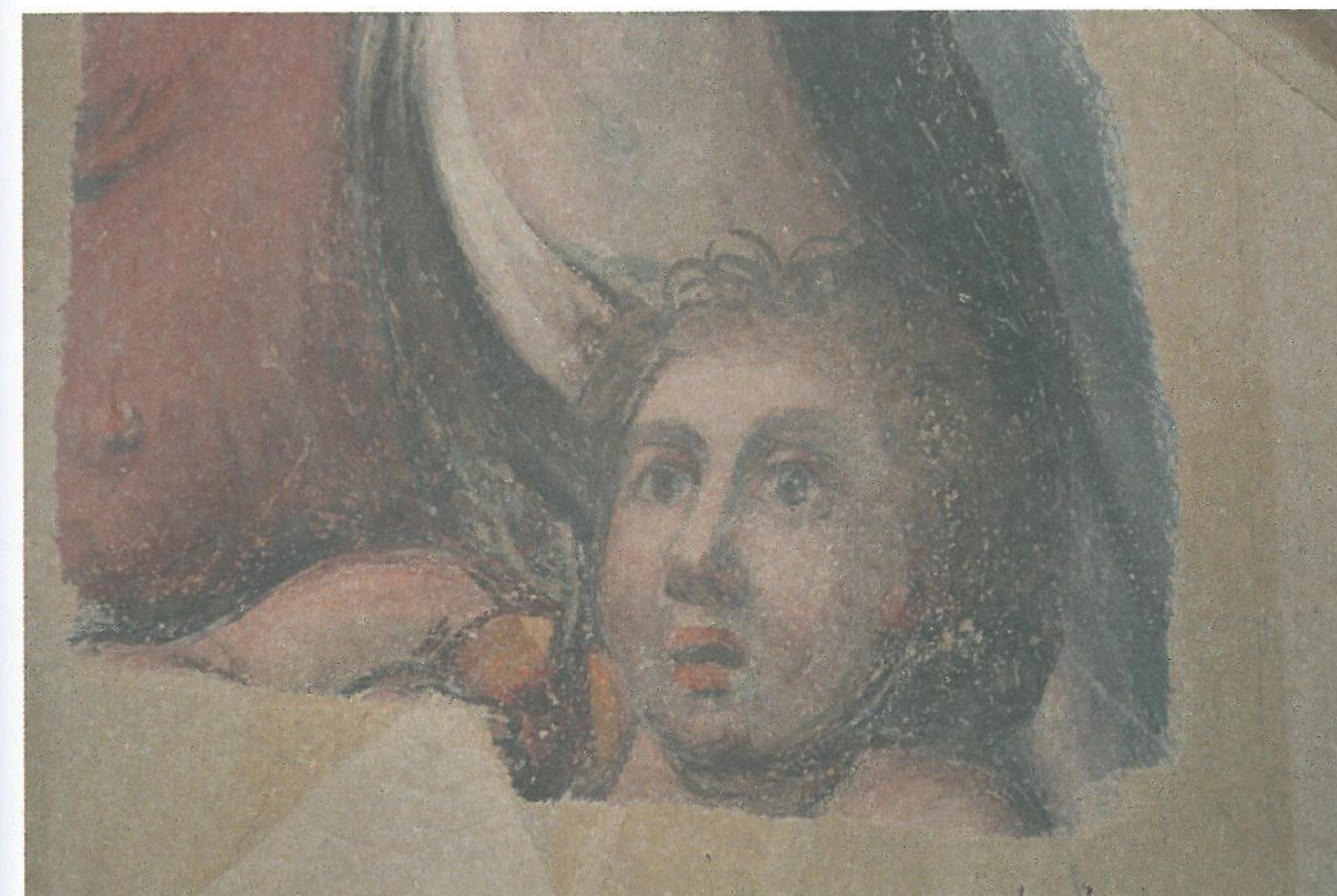
¹⁷ Alberto Craievich, u: *Istria.nav. dj.*, str. 247, kat. 465, s prethodnom literaturom. Autor u svecima prikazanim na desnoj strani pale vidi predstavnike lokalne bratovštine postolara, odnosno neidentificirane svece. Riječ je, međutim, o svetim Krispinu i Krispinijanu. Oni su bili misionari, poslani iz Rima u provinciju Belgijsku Galiju kako bi među tamošnjim pukom širili kršćanstvo. Ondje su mučeni i ubijeni, a već u 6. stoljeću je u Soissonsu, navodno na mjestu njihovog groba, bila podignuta katedrala, njima posvećena. Kako su se prehranjivali izradom cipela, postali su zaštitnici ne samo postolara, već i štavioca koža te sedlara. O svetima Krispinu i Krispinijanu, vidjeti: Meier, Gabriel. "Sts. Crispin and Crispinian." *The Catholic Encyclopedia*. Vol. 4. New York: Robert Appleton Company, 1908. 8 Aug. 2013<<http://www.newadvent.org/cathen/04491a.htm>>

¹⁸ Višnja Bralić, u: *L'Istria pittorica*, nav. dj., str. 280-281, kat. 374; ista, u: *Slikarska baština Istre*, nav. dj., str. 249-251, kat. 158. Slova i brojka u uglatim zgradama danas su sakrivene okvirom slikane pale.

¹⁹ Višnja Bralić, u: *L'Istria pittorica*, nav. dj., str. 281, kat. 374; ista, u: *Slikarska baština Istre*, nav. dj., str. 250, kat. 158.

18. Matteo Furlanetto, *Presveto Trojstvo sa sv. Jurjem i Antunom Padovanskim*, crkva svetog Jurja, Buzet, detalj restauratorske sonde s prikazom Bogorodice s Djetetom

17. Matteo Furlanetto, *Presveto Trojstvo sa sv. Jurjem i Antunom Padovanskim*, crkva svetog Jurja, Buzet, detalj restauratorske sonde s prikazom Bogorodice s Djetetom

Matteo Furlanetu je 2007. godine Enrico Lucchese pripisao manju oltarnu palu (72 x 40 cm) koja se je iste godine pojavila na tršćanskom tržištu umjetnina. Riječ je o slobodno shvaćenoj kopiji pale što se nalazi na zidu svetišta iza glavnog oltara koparske stolnice.²⁰ Ako je doista riječ o još jednom Furlanettovu djelu i njega bi najvjerojatnije trebalo datirati u ranije razdoblje slikareva stvaralaštva, odnosno u vrijeme prije preseljenja u Goricu gdje se javlja 1784. godine.²¹ Ondje se je slikar 1786. drugi put oženio sada Margheritom Martinelli, a kum na krštenju njegova sina Francesca Vincenza bio je grof Francesco della Torre. U Gorici se je Furlanetto, osim fresko oslicima, bavio scenografijom i izradom kazališnih dekora, a navodno je bio i dobar portretist. Posljednje vijesti o slikaru datiraju 1816. godinu, kada prima preostalu naknadu za freske u Turjaku.²²

Prigodom nedavne restauracije fresaka na stropu buzetske crkve svetog Jurja, utvrđeno je da ispod Furlanettova djela, u središnjoj ovalnoj kartuši, postoji i nešto raniji sloj oslika: konture likova, urezane u svježu žbuku, jasno su bile vidljive pod kosim osvjetljenjem. Otvaranjem sonde na strateškim mjestima, čime nije ugrožen Furlanettov završni slikani sloj, dobio se dobar uvid u njihovu kvalitetu i sadržaj. Riječ je o prikazu Bogorodice s Djetetom, konja koji najvjerojatnije pripada figuri sv. Jurja te starijeg rimskog vojnika, možda nekog sveca. Ove su freske nastale neposredno prije Furlanettova završnog slikanog sloja, a svakako nakon 1779. godine, kada je dovršena rekonstrukcija crkve. Sudeći po tipologiji likova, slikarskom rukopisu, oblikovanju *chiaro-scuro* i koloritu, njihov je autor također Matteo Furlaneto. Pretpostaviti je da je ovdje riječ o prvotnoj zamisli koja je, tijekom rada, odbačena najvjerojatnije uslijed zahtjeva naručitelja.

²⁰ Enrico Lucchese, „Due iconografie capodistriane“, nav. dj., str. 41-46.

²¹ Ferdinand Šerbelj, *Baročno slikarstvo na Goriškem*, Ljubljana 2002, str. 52.

²² Ferdinand Šerbelj, *Baročno slikarstvo...*, nav. dj., str. 52-54. Sačuvana Furlanettova djela u okolici Gorice su: pala s prikazom *Pape Silvestra sa sv. Agatom i Apolonijom te vizijom smrti sv. Josipa* (1814), na bočnom oltaru u župnoj crkvi u Beglianu; *Sv. Martin na konju dijeli plašt s prosjakom*, na glavnom oltaru župne crkve u Tapoglianu; *Sv. Hilarije i Tacijan* u franjevačkoj crkvi u Kostanjevici; stropni oslik u sakristiji župne crkve u Campolongo al Torre; velika stropna freska *Sv. Rok njeguje bolesnike* u župnoj crkvi u Turjaku, dovršena 1816. Izgubljeni su neki njegovi portreti te freske u Palači Ritter (1790.) u Monasteru kod Aquileje, oslik svetišta u akvilejskoj bazilici (1793.), freske u Palači Fin-Patuna u Gradišću ob Soči (1804.), slike svetaca iz Škocjana ob Soči te dekoracije u prizemlju palače Attems u Gorici. Popis sačuvanih i izgubljenih Furlanetovih djela kako predlaže Brumat Dellasorte („Matteo Furlanetto...“, nav. dj.) vidjeti na str. 47.

19. Matteo Furlanetto, *Presveto Trojstvo sa sv. Jurjem i Antunom Padovanskim*, crkva svetog Jurja, Buzet, detalj restauratorske sonde s prikazom konja

20. Matteo Furlanetto, *Presveto Trojstvo sa sv. Jurjem i Antunom Padovanskim*, crkva svetog Jurja, Buzet, detalj restauratorske sonde s prikazom starijeg ratnika (sveca?)

SUMMARY

The three scenes painted in *fresco-secco* technique and situated on the ceiling of the Church of St. George (sv. Juraj) in Buzet (Pinguente), represent *St. Justus (?) in Glory and the Martyrdom of a Saint*, *The Holy Trinity with Sts. George and Anthony of Padua* and *The Vision of St. Philip Neri*. The last representation bears the signature of the author – Matteo Furlanetto (Venice, c. 1750 – after 1816). The painted decoration was surely executed after 1779, which coincides with the conclusion of the church reconstruction, and before Furlanetto left Piran (Pirano) and settled in Gorica (Gorizia) between 1782 and 1784. During the recent restoration of the interior of the Church of St. George, another layer of fresco decoration was detected beneath Furlanetto's work. It is situated in the central cartouche and it represents, in fact, the original thinking by the same author, later rejected most probably due to the request of the donor or donors.

Prof. dr. sc. Damir TULIĆ

ŠTUKATURE U CRKVI SVETOG JURJA U BUZETU

Štuko dekoracije u crkvi svetog Jurja u Buzetu nastale su neposredno nakon 1779. kada je crkva stavljena pod krov. Riječ je o jednostavnim ukrasima koji uokviruju slike na bočnim zidovima te velikom stropu gdje su uokolo tri oslikana medaljona izvedene dekoracije valovitih i kružnih linija nadopunjene plitkim lisnatim te rocaille motivima. Zbog izrazite sličnosti u izvedbi kao i korištenju motiva kakav se nalazi u koru katedrale u Kopru, buzetske se štukature ovdje mogu pripisati radionici Francesca Schiavija (1721. – 1798.) iz Tolmezza. On je radio u Kopru u trećoj četvrtini 18. stoljeća, a uz buzetske štukature mogu mu se pripisati i one na stropu kapelanijske crkve u Tribanu. Štukature u Istri javljaju se mahom od sredine 18. stoljeća, a dosad gotovo da o njima nije pisano. Uz još nekoliko lokaliteta u Istri poput Rovinja, Grožnjna, Kostanjice, Kringe, Roča, Završja, Žbandaja i Poreča, može se tvrditi kako su buzetske štukature radionice Francesca Schiavija, uz one nešto ranije Giuseppea Monteventija u Poreču među najkvalitetnijima što su ostale sačuvane u Porečko-pulskoj biskupiji.

KLJUČNE RIJEČI: Buzet, crkva sv. Jurja, štukature, radionica Francesca Schiavija, druga polovica 18. stoljeća, kapelanijska crkva, Triban

Crkva svetog Jurja u Buzetu sagrađena je na sjevernom dijelu gradskih zidina. Zdanje je temeljito obnovljeno između 1603. i 1611. godine. Nad jednostavno profiliranim ulaznim vratima uklesan je grb rašporskog kapetana Marc'Antonija Erizza (1603. – 1611.) koji je stolovao u Buzetu.¹ Crkva je za Erizzova upravljanja početkom 17. stoljeća bila temeljito obnovljena te je svoj tlocrtni oblik zadržala do danas. Riječ je o jednobrodnoj crkvi izduženog pravokutnog oblika s manjom prigradenom sakristijom.² U drugoj polovici 18. stoljeća crkva je obnovljena i povišena, a pod krov je stavljena 1779. godine. Naime, ta je godina urezana u žbuku iznad stropa, a ispod drvene konstrukcije koja nosi krov s crijepom.³ Čini se da je velika intervencija u crkvi u trećoj četvrtini 18. stoljeća rezultirala izradbom šest velikih slika na platnu s prikazima čuda iz života svetog Antuna Padovanskog jer su za njih izrađeni veliki profilirani okviri od štuka pri vrhu bočnih zidova. Slike

¹ Giovanni Radossi, „Grbovi gradonačelnika i uglednih obitelji Buzeta“, *Buzetski zbornik* I, 1976., str. 127 – 128.

² Vladimir Marković, *Crkve 17. i 18. stoljeća u Istri – stil i tipologija*, Zagreb, 2004., str. 156.

³ *Otobre/ lano 1779/ Io D: P:/ feci corona et ...*

Izdavači
"JOSIP TURČINOVIĆ" d.o.o., Pazin
i
KATEDRA ČAKAVSKOG SABORA BUZET

Uredništvo:
Mirjana Pavletić, Silvana Pavletić, Nataša Vivoda

Glavna i odgovorna urednica
Elena Grah Ciliga

Priprema i tisak
"JOSIP TURČINOVIĆ" d.o.o., Pazin

Fotografija na naslovnici
Saša Nikolić: detalj (Stari grad, zaglavni kamen u obliku klesane portretne glave)

UDK 908.497.5

ISSN 0350-6088

BUZETSKI ZBORNIK

KNJIGA ČETRDESETA

Izdavači
"JOSIP TURČINOVIĆ" d.o.o., Pazin
i
KATEDRA ČAKAVSKOG SABORA BUZET

Buzet, kolovoz 2013.